

ØKONOMIPLAN

2026 - 2029

*Styrets forslag til økonomiplan, behandlet i styremøtet 6. november 2025.
Behandles i representantskapet 16. desember 2025*

1 Innledning

Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum IKS (VAM) sitt formål som samfunnsinstitusjon går ut på at kunnskap om Altas historie og samtid samt verdensarvene i området utvikles, dokumenteres og gjøres tilgjengelig i museets samlinger og formidling. Virksomhetens generelle oppgave er knyttet til innsamling, bevaring, forskning og formidling av materiell og immateriell kulturarv om mennesker og omgivelser.

VAM er et autorisert besøkssenter for verdensarven «Bergkunsten i Alta», og har i samarbeid med Finnmark fylkeskommune et ansvar innen forskning, formidling og forvaltning av denne verdensarven. I samarbeid med Alta kommune, Hammerfest kommunene, Kautokeino kommune og Finnmark fylkeskommune har vi også oppgaver og funksjoner innen verdensarven «Struves meridianbue».

VAM er en stor reiselivsaktør i regionen med et potensial for videre utvikling og vekst innenfor rammen av samfunnsoppgaven.

VAM er et interkommunalt selskap som er eid av Alta kommune (50 %) og Finnmark fylkeskommune (50 %).

2 Prioriterte oppgaver i planperioden:

I strategiplanen for 2024-2030 beskrives fire kjerneoppgaver for VAM:

- Forvaltning
- Forskning og kunnskapsutvikling
- Formidling
- Fornyning

Det beskrives i tillegg tre særlige innsatsområder, og disse legger føringer for prioriteringen av oppgaver i planperioden:

- Digitalisering
- Bærekraft
- Mangfold, involvering og inkludering

Innen hver av disse områdene er det beskrevet utviklingsmål.

Utviklingsmål innen området «Digitalisering»

Alta Museum skal:

- Ha nødvendig digital kompetanse og utvikle den digitale formidlingen gjennom samarbeid med eksterne aktører.
- Ha gode interne systemer for arkivering og drift.
- Tilgjengeliggjøre kunnskap og samlinger for et bredt publikum.
- Benytte digitale medier aktivt i kommunikasjon og formidling i god kombinasjon med tradisjonelle virkemidler
- Utrede potensialet og modeller for inntjening basert på digital formidling innenfor de rammene og forpliktelsene vi har.
- Ta bevisste valg om hva som skal digitaliseres og hvilke digitale arenaer vi skal delta på.
- Utvikle plan for ivaretagelse av GDPR/personvern.

Utviklingsmål innen området «Bærekraft»

Alta Museum skal:

- Integrere bærekraft i planer og drift og utvikle systemer som gjør det enklere å ta bærekraftige og etiske valg i hele organisasjonen.
- Bruke vår rolle som kunnskapsinstitusjon og samhandlingsarena til å øke bevisstheten om bærekraftig samfunnsutvikling på flere nivå.
- Bidra til at kunnskap og opplevelser blir tilgjengelig for alle for å utjevne sosiale og økonomiske ulikheter i samfunnet.
- Bidra aktivt til at Alta utvikles som et bærekraftig reisemål.
- Definere hva som ligger i begrepet bærekraft for egen organisasjon.
- Ha samkjørt våre mål i samsvar med FNs bærekraftsmål og ivareta våre forpliktelser i forhold til punkt 11.4.
- Oppnå miljøsertifisering.
- Utvikle plan for besøksforvaltning.

Utviklingsmål innen området «Mangfold, involvering og inkludering»

Alta Museum skal:

- Ha universell utforming der det er mulig.
- Involvere grupper og enkeltpersoner i lokalsamfunnet i vårt arbeid.
- Fremme et mangfold av historiske temaer og samtidstemaer som peker mot framtid.
- Være en møteplass for gjensidig utveksling av kunnskap og meninger.
- Utvikle en plan for mangfold.
- Arbeide målrettet for å anerkjenne mangfold og legge til rette for at grupper som ikke bruker museet i dag, ser på museet som en relevant arena også for dem.
- VAM skal møte publikum på andre arenaer enn på museet.
- Inkludere samtida og det sosiale og kulturelle mangfoldet i lokalsamfunnet i innsamling, dokumentasjon, forskning og formidling.
- Ha tilbud som er tilgjengelig uavhengig av den enkeltes økonomi.
- Utvikle og benytte ulike metoder for forvaltning, forskning og formidling for å ivareta mangfoldet i samfunnet.
- Utvikle interne etiske retningslinjer i tråd med rammeverket som ICOM og Museumsforbundet har etablert.

Det utvikles statusrapporter som beskriver hvordan virksomheten ligger an i forhold til disse utviklingsmålene.

3 Arbeidet med verdensarv

VAM ivaretar etter fullmakt rollen som verdensarvkoordinator for både verdensarven «Bergkunsten i Alta» og verdensarven «Struves meridianbue». Disse rollene innebærer et ansvar for å ha oversikt over verdensarvområdene og arbeide for at verdiene i og rundt verdensarven ivaretas, og å samarbeide med nasjonale, regionale og lokale partnere i forvaltning, forskning og formidling. Når det gjelder «Bergkunsten i Alta», er VAM også et autorisert besøkssenter. Dette innebærer forpliktelser innen tilrettelegging, formidling, møteplassfunksjon og samarbeid knyttet til verdensarven både lokalt, nasjonalt og internasjonalt. VAM ble autorisert i 2015, og re-autorisert i 2020. Vi gjennomfører en ny re-autorisering høsten 2025.

Finnmark fylkeskommune (FFK) benytter VAM som sin utøvende part i arbeidet med verdensarven «Bergkunsten i Alta». VAM utfører oppgaver på vegne av FFK i henhold til Lov om Kulturminner §§11a og 21 i verdensarvområdene i Alta. Dette innebærer overordnet ledelse og koordinering av verdensarven. Det er en forutsetning at VAM til enhver tid har den nødvendige arkeologiske kompetansen.

VAM skal være en dynamisk og nyskapende institusjon og skal i henhold til selskapsavtalen være et kompetansesenter for dokumentasjon, formidling og forvaltning av bergkunst regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

Viktige oppgaver i planperioden:

- Utvikle nye dokumentasjonsmetoder og forbedre eksisterende.
- Utvikle bergkunstarkivet, både innholdsmessig og i utforming. Innhente og arkivere foto, visuelle framstillinger og historisk dokumentasjon.
- Skjøtsel, tilsyn, tilrettelegging og sikringsarbeid i verdensarvområdene, blant annet malingsfjerningsprosjekt.
- Gjennomføre og videreutvikle undervisnings- og formidlingsopplegg, som «Steinalderdagene», «Tilbake til steinalderen», «Mørkevandring», «Is og bergkunst» og «360 løype».
- Utføre funksjonen som verdensarvkoordinator for «Struves meridianbue» og «Bergkunsten i Alta».
 - o Sekretariat for de faglige rådene og verdensarvrådene.
 - o Delta på verdensarvforumene, norsk og nordisk.
 - o Delta på koordinatormøter.
 - o Høringspart i buffersone- og verdensarvområdespørsmål.
 - o Kontakt mot Miljødirektoratet, Riksantikvaren, Norges Verdensarv, de andre verdensarvstedene, Den norske UNESCO-kommisjonen, ICCROM og ICOMOS (de rådgivende organene).
- Skifte ut og forbedre gangvegene i Hjemmeluft/Jiepmaluokta.
- Ivareta formidling av verdensarven gjennom besvaring av henvendelser, foredrag, guider, publikasjoner, digital formidling etc.
- Tilrettelegging for forskning på verdensarv.
- Gjennomføre risiko- og sårbarhetsanalyse av naturtrusler i verdensarvområdet.
- Utvikle plan for besøksforvaltning.
- Verdiskaping gjennom beite i kulturmiljø.

4 Museum og fagmiljø innen samtid og historisk tid

Som museum er VAM en kunnskapsinstitusjon med ansvar for å forvalte, formidle og forske på lokal og regional kulturarv fra forhistorie til samtid. Kulturdepartementet definerer museenes samfunnsrolle eller samfunnsoppdrag til å utvikle og formidle kunnskap om menneskers forståelse av og samhandling med sine omgivelser. I dette ligger stor faglig frihet og samtidig utfordringer for museene i å definere hva som er relevant og viktig i et samfunnsperspektiv. Dette er et faglig kjerne-spørsmål som museene løpende må vurdere og konkretisere.

VAM skal bevare, formidle og forske på både Altas samtid og Altas nyere tids historie.

VAMs kulturhistoriske samlinger representerer Altas nyere historie og det tilstrebes størst mulig grad av kulturelt mangfold. Samlingsforvaltningen skal skje etter gode museale standarder. Samlingene skal gjøres tilgjengelig for publikum, med tanke på at museet er for alle. Vi har for tiden i overkant av 3000 gjenstander og 6500 foto.

Vi har overtatt bygningsmassen for «Olufsentunet», et gjenreisningstun på museumsområdet. Dette er nærmere omtalt senere i økonomiplanen. I tillegg har vi ansvar for kulturhistoriske bygninger og båter. De kulturhistoriske bygningene har alle behov for restaurering i varierende grad, deriblant tre fredede stabbur i Lille Lerresfjord.

Det vernede fartøyet M/K Vally ble i 2023 fraktet til Nordnorsk Fartøyvernsenter i Gratangen for omfattende reparasjoner på grunn av råteskader. Midlene til dette kommer i form av tilskudd fra Finnmark fylkeskommune (finansiert av Riksantikvaren) i tillegg til noe egenfinansiering fra VAM.

I planperioden har vi følgende mål:

- Registrering, digitalisering og publisering av VAMs fotosamling.
- Digitalisering og tilgjengeliggjøring av utvalgte privatarkiv fra VAMs kulturhistoriske arkiv.
- Delta i relevante nettverk nasjonalt og internasjonalt, samt arrangere konferanser og faglige så vel som populærvitenskapelige seminarer.
- Videreutvikle og administrere tilbud innen “Den kulturelle skolesekken” (DKS):
 - o «Altasaken» (6. trinn)
 - o «Steinalderdagene», (4. trinn)
- Videreføre og styrke forskning og formidling innenfor temaer knyttet til mangfold, inkludering og involvering.
- Videreføre og styrke forskning og formidling av de kulturhistoriske samlingene med særlig vekt på samiske og kvenske samlinger.
- Videreutvikle rollen som samtidsaktør.

5 Markedssituasjonen

Museet/verdensarvsenteret er en av regionens mest besøkte attraksjoner. Derfor er det viktig for oss med gode rutiner, god opplæring og vertskapsfokus for frontpersonellet, samt å kontinuerlig jobbe med opplevelsesdesign og opplevelsesrommet.

I planperioden skal det jobbes med følgende utviklingsoppgaver:

- Markedsstrategi og markedsplan
- Oppstart av nyhetsbrev

Museumsbutikk

Det skal i planperioden arbeides videre med butikkkonseptet med fokus på produktutvalg, kvalitet, kortreiste lokale produkter, fagbøker og egenutviklede produkter.

Kafé

Bevertingstilbudet skal være slik at besøkende ikke bare får dekket sine behov for mat og drikke ved besøk hos oss, men at tilbudet blir en grunn for å besøke oss i seg selv. Vi ønsker å utvikle kafékonseptet slik at det blir en attraktiv møteplass for lokalbefolkningen, samt at vi bedrer møter forventninger spesielt fra utenlandske kunder i både høysesong og lavsesong. Vi har fokus på vegetariske og allergivennlige alternativer.

Arrangementer/aktiviteter

Vi har over de senere årene utviklet nye aktiviteter for grupper og individuelle gjennom opplevelseshjelp-prosjektet «Tilbake til steinalderen». Hensikten er å gi gjestene en ekstra verdi i form av læring gjennom aktiviteter. Man går fra å «se» til å «gjøre». Prosjektets målgruppe er familier. Aktivitetene anses som positive for besøksutviklingen, og vi vil også prioritere andre arrangementer for lokalbefolkning og barn- og familiemarkedet.

Besøksutvikling

Økningen i besøkstallene etter pandemien har gått raskere enn forventet, og tallene for 2024 viser 71 379 besøkende. Dette er det høyeste besøkstallet siden 1994. Foreløpige prognoser for 2025 viser at vi kan havne på ca. 70 000 besøkende.

Markedsarbeid

VAM skal drive aktiv markedsføring ved bruk av sosiale medier som lokal og internasjonal markedskanal. Deltakelse i utviklingsprosjekter for reiselivet i Alta er viktig framover; herunder deltakelse i selskapet Visit Alta, Arctic 365, samt i samarbeid med Nord Norsk Reiseliv og VisitNorway. Arbeid med ny struktur for cruise og prosjektet «Sammen for sommeren» vil få spesielt fokus i året som kommer.

Det er utviklet et forslag til digital strategi for VAM med fokus på sosiale medier og videreutvikling av museets hjemmeside. I løpet av planperioden vil det bli tatt stilling til hvordan dette følges opp.

VAM skal legge til rette for andre arrangementer åpent for publikum i vestibyle og auditorium samt utendørs, gjerne gjennom eget initiativ overfor lokale aktører.

Miljømerking

Vi har prioritert arbeidet med bærekraft de siste årene, og ble i 2025 sertifisert som «Miljøfyrtårn» – en av Norges mest anerkjente ordninger for miljøledelse og bærekraft. Miljøfyrtårnsertifiseringen er et bevis på at vi oppfyller strenge krav innen blant annet arbeidsmiljø, avfallshåndtering, energibruk, innkjøp og transport. Sertifiseringen gir oss et verktøy for kontinuerlig forbedring og bidrar til at vi reduserer vår miljøpåvirkning samtidig som vi leverer gode opplevelser til våre besøkende.

Som Miljøfyrtårn vil vi:

- Arbeide systematisk med miljø- og klimatiltak i vår daglige drift
- Redusere avfall og energibruk, og velge mer miljøvennlige løsninger
- Samarbeide med leverandører og partnere som deler vårt fokus på bærekraft
- Rapportere årlig om våre resultater og mål

6 Bygg og drift

Det meste av bygningsmassen som VAM disponerer, er eid av Alta kommune. Vedlikeholdsansvaret er regulert i leieavtalen.

Hovedbygget

Museumsbygget er bygget i to byggetrinn. Det første stod ferdig i 1991, og det andre stod ferdig i 2013. Det er stadige vedlikeholdsbehov av bygningsmassen, og dette løses i dialog med byggeier Alta kommune. Byggets kapasitet er tatt helt i bruk, og vi må bruke auditoriet og til dels garderober til

midlertidige utstillinger. Gjennom ombygginger har vi kontorplass til alle ansatte ut fra dagens aktivitetsnivå, men det er lite ledig plass dersom aktiviteten øker. Det er derfor startet en prosess i samarbeid med eiere og byggeier for å se på mulighetene for utvikling av bygningsmassen sett i forhold til de bestemmelsene og hensynene som må ivaretas i området.

Det må sannsynligvis investeres i utstyr for å ivareta riktige lagringsforhold i magasinene. Vi har flere ulike magasin i bygningen, og det er ulike krav til temperatur, luftfuktighet etc. basert på hvilke gjenstander magasinene inneholder. De tekniske anleggene i bygget skal kunne ivareta dette, men vi har hatt en del utfordringer når det har vært høy luftfuktighet ute.

Det er spesielt kafekjøkkenet og publikumstoiletter som trenger renovering i nær framtid.

Eksternt magasin

Noen av gjenstandene som VAM har ansvaret for, har vært lagret i ulike uisolerte utelagre både på museumsområdet og i leide lokaler utenfor området. Magasinforholdene i disse har vært dårlige, og vi vurderte det ikke som forsvarlig å fortsette med denne praksisen. Derfor kjøpte VAM, etter godkjenning i styret og representantskapet, en lagerseksjon på Altahøyden i et lagerbygg under oppføring. Der har vi fått et lokale som er tilpasset vårt behov for å ivareta gjenstandene på en forsvarlig måte.

Stornaustet

Stornaustet som står ved sjøkanten, er tilrettelagt for bruk som personalrom til undervisning og gjennomføring av opplevelsestilbudene i sommersesongen. Vi har installert et kjøkken i bygget for å gjøre det mer anvendelig til denne bruken. Stornaustet inneholder også en båtutstilling som kan sees av publikum gjennom glassvinduene samt et kaldlager som delvis brukes som magasin for gjenstander.

Olufsentunet

Det vises til en orientering under «Egne investeringer» senere i dokumentet.

Moreneveien 25

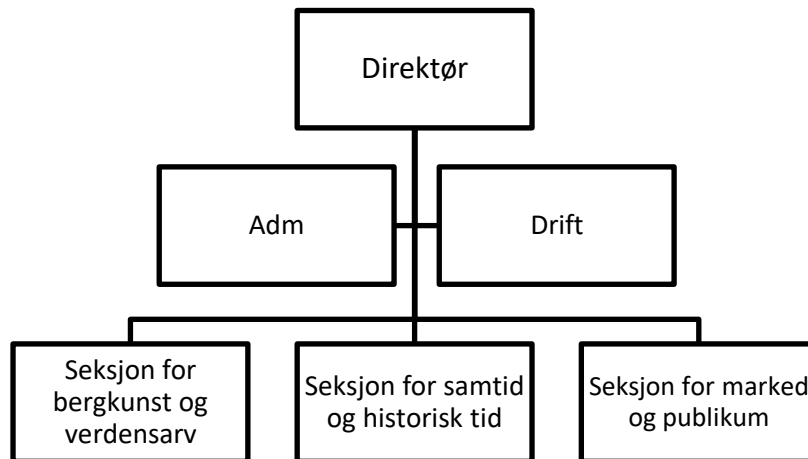
VAM kjøpte i 2021 eiendommen Moreneveien 25, for å sikre verdensarven «Storsteinen». Kjøpet ble godkjent av styret og representantskapet, og ble gjennomført med økonomisk støtte fra Riksantikvaren og daværende Troms og Finnmark fylkeskommune.

Vi leier nå ut både hovedenheten og en leilighet i Moreneveien 25, og leieinntektene finansierer renter og avdrag på lån samt noen midler til vedlikehold. Vi tar sikte på å leie ut bygningen i noen år, fram til vi har fått utredet eventuell annen bruk av eiendommen.

Parkering

I 2022 opplevde vi en veldig utfordrende parkeringssituasjon ved museet. En vesentlig grunn til det, var en stor økning i antall besøkende biler i forhold til før pandemien. Det har vært et godt samarbeid med Alta kommune i saken, og de har fått avsatt et areal til parkering på sørsiden av dagens E6 ved museet. Dette benyttes til toppturer i området, avlastning for museets parkering samt parkering for ansatte på sommeren. Vi vurderer fortsatt om vi i samarbeid med grunneier og vernemyndigheter kan gjøre noe for å styrke kapasiteten, sett i forhold til de bestemmelsene og hensynene som må ivaretas i området. Inntil videre har vi sommeransatte parkeringsverter som informerer og bistår med parkering i de mest hektiske periodene.

7 Organisasjon

VAM sitt organisasjonskart er vist ovenfor. Virksomheten har 29 ansatte pr. oktober 2025, hvorav 3 helgevakter i 10 % stilling. I tillegg kommer sommeransatte, ekstravakter og tilkallingsvikarer som øker bemanningen med ca. 25 personer i høysesongen.

Det er kontinuerlig behov for kompetanseheving i organisasjon mht. forskning, økonomi, ledelse, arkiv, bruk av sosiale medier o.l.

Planstruktur

Følgende planer er utarbeidet og vedtatt, i tillegg til denne økonomiplanen:

- Strategiplan for perioden 2024-2030 (justert fra opprinnelig plan for perioden 2020-2030)
- FoU-plan
- Samlingsforvaltningsplan
- Sikringsplan
- Formidlingsplan
- Tilretteleggingsplan for bergkunsten
- Personalthåndbok
- Handlingsplan for likestilling og mangfold

Noen av planene må oppdateres.

I tillegg utarbeides følgende planer årlig:

- Handlingsplaner pr. seksjon samt adm/drift
- Handlingsplan for formidling av verdensarven
- Årlige virksomhetsplaner knyttet til autorisasjonen som besøkssenter for verdensarv samt en

femårig virksomhetsplan for autorisasjonsperioden 2020-2025

De involverte aktørene for verdensarvene har utviklet og vedtatt forvaltningsplaner for både «Bergkunsten i Alta» og «Struves meridianbue».

Personaltiltak

Det skal i perioden gjennomføres personaltiltak med fokus på teambygging, trivsel og motivasjon.

8 Budsjettfurutsetninger for årene 2026 – 2029

Generelt om status, risiko og sårbarhet

Inntektene til VAM kommer i hovedsak fra tre områder; offentlige driftstilskudd, offentlige prosjekttilskudd og markedsinntekter. I en normalsituasjon vil inntektene være fordelt med ca 1/3 fra hver av disse områdene. Det betyr at vi har høyere andel markedsinntekter enn gjennomsnittet av norske museer med finansiering fra Kultur- og likestillingsdepartementet (KUD). Statistikk fra Kulturdirektoratet for 2024 viser samtidig at vi har lavere andel offentlige driftstilskudd enn gjennomsnittet av museene.

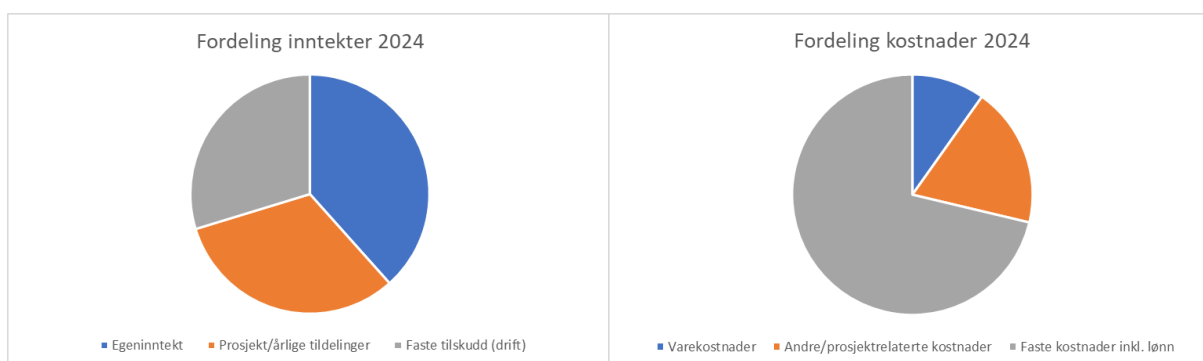
Vi har siden 2024 søkt om økt driftstilskudd fra Kulturdepartementet, siden det statlige driftstilskuddet er lavere enn nivået for sammenlignbare virksomheter. Med utgangspunkt i forslaget til KUD-tilskudd for 2025, ser vi at VAM er en av de museene som får lavest tilskudd. Ser vi på tilskuddet i forhold til antall ansatte, kommer VAM nest sist på lista, og langt under gjennomsnittet for norske museer. Selv om det kan være mange faktorer som kan forklare denne forskjellen (for eksempel høy statlig husleie hos noen av de større museene), viser tallene at vi kommer dårligere ut enn vi bør kunne forvente.

Statsbudsjettet 2026 - forslag til KUD-tilskudd							
	KUD-tilskudd	Antall årsverk	Tilskudd/ansatt				
Nasjonalmuseet	1 002 730	346	2 898	Norsk Bergverksmuseum	21 890	22	995
Norsk Folkemuseum	223 360	243	919	Henie Onstad Kunstsenter	19 730	22	897
Museene i Sør-Trøndelag	176 250	193	913	Preus museum	19 630	17	1 155
Lillehammer museum	91 030	93	979	Oslo Museum	17 800	38	468
Anno museum	89 200	147	607	Varanger museum	17 590	20	880
KODE Kunstmuseer og komponisthjem	60 490	60	1 008	Norsk Luftfartsmuseum	17 205	30	574
Norsk Teknisk Museum	50 030	71	705	Museet Midt	16 855	33	511
Musea i Sogn og Fjordane	49 220	66	746	Sør-Troms Museum	16 505	33	500
Vestfoldmuseene	47 480	86	552	Galleri F 15	15 890	16	993
MiA – Museene i Akershus	41 770	131	319	Museumssenteret i Hordaland	15 765	53	297
Nordnorsk Kunstmuseum	40 570	18	2 254	Hardanger og Voss museum	15 585	67	233
Vest-Agder-museet	38 130	72	530	Valdresmusea	15 455	19	813
Østfoldmuseene	37 300	54	691	Mjøsmuseet	13 900	39	356
Museene Arven	33 020	77	429	Blaafarveværket	12 850	35	367
Viti	31 360	47	667	Romsdalsmuseet	12 105	36	336
Museum Stavanger	28 990	73	397	Randsfjordmuseet	10 230	19	538
Buskerudmuseet	28 360	66	430	Drammens Museum for kunst og kulturhistorie	10 065	14	719
Museum Nord	28 330	135	210	Vest-Telemark Museum	8 860	24	369
Aust-Agder museum og arkiv	28 110	61	461	Kraftmuseet	8 670	18	482
Nynorsk kultursentrum	27 360	23	1 190	Haugalandmuseet	8 390	19	442
Kunstsilo	26 670	42	635	Ryfylkemuseet	7 700	21	367
Norsk Industriarbeidermuseum	26 510	38	698	Museene for kystkultur og gjenreisning i Finnmark	7 365	19	388
Jærmuseet	25 530	82	311	Midt-Troms Museum	6 850	19	361
Museum Vest	24 370	69	353	Dalane Folkemuseum	6 820	14	487
Nordlandsmuseet	23 530	42	560	Gudbrandsdalsmusea	5 945	19	313
Nordmørmusea	23 530	31	759	Nord-Troms Museum	5 265	11	479
Telemark museum	23 440	46	510	Sunnhordland Museum	5 215	10	522
Bymuseet i Bergen	23 000	74	311	Verdensarvsenteret for bergkunst – Alta Museum	4 685	32	146
Helgeland Museum	22 550	50	451	Perspektivet Museum	4 575	8	572
				Næs Jernverksmuseum	3 160	6	527
				Svalbard museum	2 880	14	206
				Baroniet Rosendal	2 445	20	122

Oversikt over de 60 museene som får KUD-tilskudd basert på forslaget til Statsbudsjett for 2026, rangert fra størst til minst tilskudd.

Vi har siden 2024 også søkt om økt driftstilskudd fra Finnmark fylkeskommune. I tillegg har det blitt sendt en søknad til Alta kommune og Finnmark fylkeskommune om kr. 675 000 pr. år fra hver av dem i lokal og regional medfinansiering til drift av det autoriserte besøkssenteret for «Bergkunsten i Alta». Det statlige tilskuddet er på kr. 2 mill. pr. år, og det er et krav at lokal og regional medfinansiering skal utgjøre 40 %.

Det som er verdt å merke seg med totaløkonomien til VAM, er at andelen faste inntekter i form av driftstilskudd er lav i forhold til andelen faste kostnader. 2/3 av våre inntekter kommer fra mer variable kilder som prosjekt- og markedsinntekter. Selv om prosjektinntektene har vært forholdsvis stabile over noen år, er det hele tiden en risiko for å ikke få tilsagn som vi søker på. Et eksempel er at vi i 2025 fikk en reduksjon på tildelingen over post 79 (verdensarv) på 25 %. Dette utgjorde ca. kr. 1 mill. Når det gjelder markedsinntektene, viste koronapandemien hvor sårbare vi er dersom disse svikter.

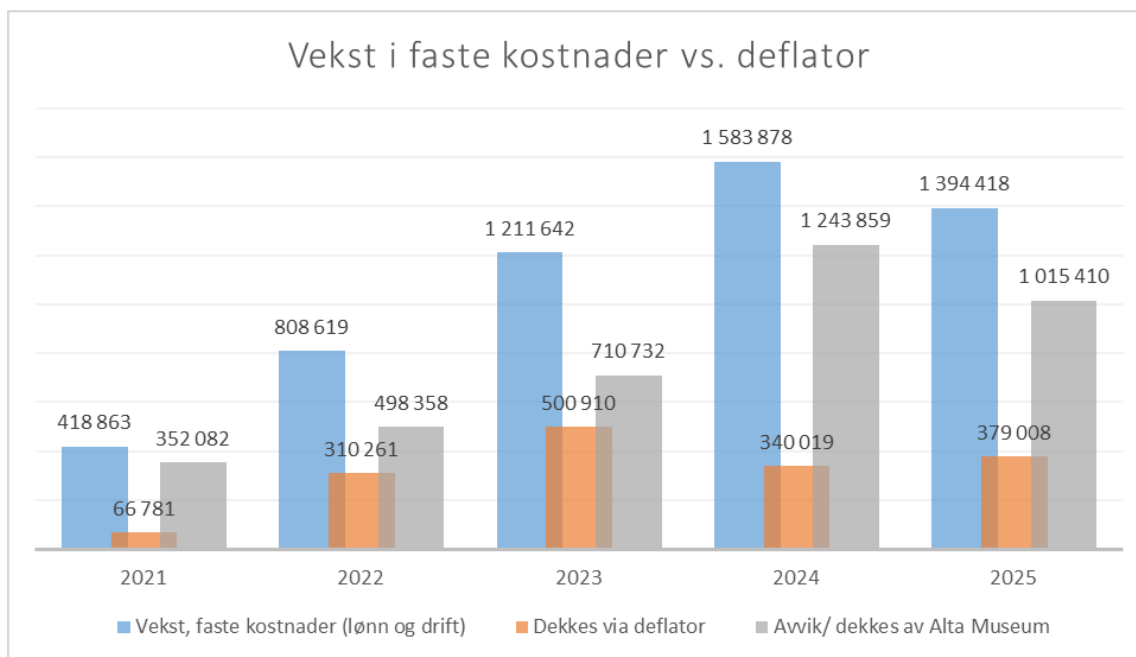

Illustrasjon av forholdet mellom faste inntekter og faste kostnader (gråfarget).

Den største kostnaden vi har er personalkostnader (ca. 66% av kostnadene), samtidig som personalet er vår viktigste ressurs. Siden omtrent alle våre ansatte (unntatt sesongansatte) er faste ansatte, skapes det imidlertid en ubalanse og sårbarhet når andelen faste inntekter strengt tatt bare er ca. 33 %. Dette gjør det særlig viktig å ha en god økonomistyring, men det er også et grunnlag for at virksomheten vil jobbe for å øke den faste andelen av våre inntekter.

Vi er et interkommunalt selskap som inngår i kommuneoppjøret, og vi følger Hovedavtalen og Hovedtariffavtalen som følge av dette. Vi har også en offentlig tjenstepensjonsordning, og dette er en god ordning for våre ansatte. Det er imidlertid også en ganske kostbar ordning. I 2025 vil våre pensjonskostnader utgjøre ca 15,5 % av de samlede personalkostnadene, mens tilsvarende tall for alle museene med KUD-tilskudd er 9,5 %. Det er viktig at våre finansører er klar over at dette er en konsekvens av de avtaler og tariffbestemmelser som gjelder for vår type virksomhet. Vi er kjent med at kommuner og fylker har fått lagt inn en inndekning for høyere pensjonskostnader i den kommunale deflatoren som brukes ved overføring fra staten til kommunene/fylkeskommunene, og vi har lagt til grunn at den samme beregningen videreføres i våre tilskudd fra de samme.

Et annet forhold som påvirker økonomien ved VAM, er at indeksreguleringen i de offentlige tilskuddene ikke står i forhold til den reelle økningen av kostnadene. Det er kun tre av våre offentlige tilskudd som reguleres i form av indeksregulering/deflator, det er tilskuddene fra Kulturdepartementet, Finnmark fylkeskommune og Alta kommune. Tilskuddet vi får som autorisert verdensarvsenter (2 mill) er for eksempel ikke indeksregulert, noe som innebærer en reell nedgang i beløpet fra år til år. Den årlige økningen i faste kostnader er dermed større enn økningen i tilskudd, noe som er illustrert i grafen nedenfor:

Synliggjøring av forskjellen mellom indeksregulering av offentlige tilskudd og økning i faste kostnader (hvorav det meste er personalkostnader). Den grå søylen viser hva som ikke dekkes av regulering av offentlige tilskudd, men som vi årlig må dekke gjennom markedsinntekter eller prosjekttinntekter.

Vi har de siste årene også vært nødt til å ha mer fokus på likviditetsstyring. Med månedlige lønnsutbetalinger på kr. 1,5-2 mill., må vi til enhver tid ha tilstrekkelig likviditet til å dekke både lønn og løpende utgifter. Det har normalt ikke vært noe problem, men vi har merket effekten av omlegging av offentlige søknads- og saksbehandlingsrutiner ved at vi får utbetalinger senere på året enn tidligere. Dette gir oss utfordringer, særlig om våren. Om høsten har vi fått bra likviditetspåfyll gjennom markedsinntekter fra sommersesongen. Vi vil ha dialog med offentlige finansiører om dette, for å undersøke om vi kan få endret rutine knyttet til utbetalinger. Det er i tillegg uheldig for oss at vedtak om finansiering ikke kommer før et godt stykke ut i det aktuelle året. Det gir oss utfordringer når det gjelder budsjettering.

Vi vil i planperioden vurdere om det kan finnes andre finansieringsformer eller -kilder som kan styrke museets utvikling. Det kan også redusere sårbarheten for endringer i de økonomiske vilkårene.

Markedssituasjonen

Etter en robust global gjenreisning i reiselivsnæringen – der internasjonale reisestrømmer har nådd og til dels overgått nivåene fra før pandemien – møter vi 2026 med både muligheter og markante utfordringer. Økonomisk skjerpes rammevilkårene med fortsatt høye renter, økt kostnadspress og strammere forbrukerbudsjetter. For oss betyr det at prisfølsomhet blant reisende kan øke, og at reisende kan bli mer selektive – både med hensyn til destinasjon, opplevelsesinnhold og forbruk per reise.

Samtidig peker flere globale trendanalyser på en sterk etterspørsel etter naturbasert ferie, autentiske opplevelser, mindre trengsel og destinasjoner med høy «opplevelsesverdi». Dette utgjør en styrke for Nord-Norge og for vårt produkt.

For museets segmentstruktur basert på hovedmålgruppene lokalbefolkning, cruisegjester, besøkende via turoperatører og individuelle reisende – legger vi til grunn at:

- Lokalbefolkningen og nærturisme fortsetter å være en stabil eller noe økende gruppe.
- Cruisesegmentet forutsettes å holde nivået fra foregående år. Her ligger et stort usikkerhetsmoment i forhold til arbeidet som må gjøres rundt ny struktur på cruise i Alta. Dersom dette tar tid eller ikke får de ønskede resultater, kan dette få store konsekvenser for antall skip til Alta. Det samme gjelder cruisenæringens behov for landstrøm som Alta Havn ikke kan tilby.
- De individuelle og turoperatør-reisende antas fortsatt å ha høyere betalingsvilje enn gjennomsnittet, men vil være mer kostnadsbevisste – vårt oppdrag blir å tilby opplevelser og pakker som gir høy «verdi for pengene». De nye flyrutene til Alta (Discover Airline og Finnair) vil være positive for begge disse segmentene.

Alta museums interne ressursbruk innen salg og markedsføring vil også være med på å styre besøkstallet i kommende periode. For 2026 er det ikke satt av økte ressurser til internt markedsarbeid og salg.

I lys av dette legger vi til grunn for planperioden at besøkstall for 2026 vil være ca. 71 000, med forutsetning om at premissene holder og ingen vesentlige negative hendelser inntreffer.

I økonomiplanen har vi lagt til grunn følgende forventning til besøkstall for planperioden:

2026	2027	2028	2029
71 000	72 000	74 000	75 000

Driftstilskudd

Vi har lagt følgende forutsetninger til grunn når det gjelder driftstilskudd:

- Alta kommunes tilskudd reguleres med kommunal deflator.
- Tilskudd fra FFK indeksreguleres med kommunal deflator.
- Tilskudd fra KUD er forutsatt indeksregulert i hht. regjeringens forslag til Statsbudsjett, noe som betyr en litt lavere indeks enn konsumprisindeksen.
- Det er lagt til grunn et driftstilskudd på 2 mill fra Miljødirektoratet som autorisert verdensarvsenter hvert år i planperioden. Autorisasjonen er gitt for 5 år fra 2020, noe som innebærer at vi skal re-autoriseres i 2025. Forutsetningen for det statlige tilskuddet er at vi har 40 % lokal og regional medfinansiering, og at det inngår medfinansiering fra kommune og fylkeskommune. Vi har lagt opp budsjettene basert på at vi oppfyller vilkårene. Disse beløpene indeksreguleres ikke, noe som betyr en realnedgang hvert år i forhold til pris- og lønnsvekst.

Prosjektilskudd

Vi har lagt følgende forutsetninger til grunn når det gjelder prosjektilskudd

- Prosjektilskudd fra FFK ((finansiert av Riksantikvaren over Statsbudsjettet kap 1429 post 79), herunder videreføring av bergkunstarkiv, skjøtsel, dokumentasjon, funksjonen som verdensarvkoordinator, sikrings- og FoU-prosjekter, samt fortsettelse av igangsatt arbeid med gangveier og skilt i verdensarvområdet. Etter at vi i 2025 fikk en reduksjon på ca 25 % på dette tilskuddet i forhold til tidligere år, hersker det en usikkerhet omkring beløpet. Vi har lagt til grunn samme beløp som i 2025, men vi håper sterkt at vi fra og med 2026 får den

samme tildelingen som vi hadde før 2025.

- Prosjekttilskudd fra FFK (finansiert av Riksantikvaren over Statsbudsjettet kap 1429 post 79) knyttet til funksjonen som verdensarvkoordinator for Struves meridianbue. Vi har i flere år søkt om økning av dette beløpet, men fikk i stedet i 2025 en liten reduksjon. Vi håper fortsatt på en økning, men legger til grunn samme nivå som i 2025.
- Prosjekttilskudd fra Miljødirektoratet i hht. autorisasjonen med øvre grense på 0,6 mill. p.r. år.
- Ekstern finansiering for utbedringer av kulturhistoriske bygninger og fartøyet M/K Vally.

Mulige nye prosjekter/søknader

- Vi jobber med å utvikle faglige prosjekter som kan søkes finansiert eksternt. I økonomiplanen har vi lagt inn slik ekstern prosjektfinansiering hvert år i tråd med det vi har lagt inn de senere årene. Vi jobber kontinuerlig med å utvikle prosjekter som kan føre til at dette målet oppnås.

Forskning og kunnskapsutvikling

En stor utfordring for oss og andre museer, er tilgang til finansiering av forskningsvirksomhet. Vi forventes å forske. Forskning inngår i det nasjonale og internasjonale museumsoppdraget og det er et av kjerneområdene i vår strategi. Men svært få museer har et omfang av forskning som tilfredsstiller kriteriene for å være «godkjent forskningsvirksomhet» i henhold til Forskningsrådet kriterier. Vi blir derfor avhengige av å løse forskning innenfor de rammene vi har eller gjennom prosjekter. Dersom vi skal delta i rene forskningsprosjekter, må vi være deltakere i prosjekter hvor andre er prosjekteiere (for eksempel universiteter). VAM har nå fire ansatte med ph.d-grad, og vi har mange med mastergrad. Derfor er det utfordrende at tilgangen til finansiering av forskning i museer er så dårlig.

Vi prioriterer likevel forskning og kunnskapsutvikling så godt vi kan innenfor de rammene vi har og gjennom deltakelse i ulike prosjekter både nasjonalt og internasjonalt slik at vi så langt som mulig får oppfylt våre målsetninger innen området og utviklet ny kunnskap innen relevante områder.

Beredskap

I likhet med andre museer og kulturinstitusjoner, har VAM iverksatt et arbeid med en overordnet beredskapsplan. Vi har utviklet planer for ivaretagelse av samlinger og gjenstander, og vi jobber med planer for ivaretagelse av verdensarv sett i forhold til klimaendringer og andre usikkerhetsmomenter. Vi utvikler også planverk for å kunne ivareta andre typer hendelser som brann, pandemier, uønskede handlinger/aksjoner, ulykker, klimarelaterte hendelser og endrete sikkerhetspolitiske forutsetninger.

Finansiering over drift

Kostnadene som dekkes over driftsbudsjettet består for en stor del av faste driftskostnader som man til enhver tid må jobbe med for å holde på et lavt, men forsvarlig nivå.

- Årlig forventet lønns- og prisvekst på 3,6 % i 2026 og deretter 2,7 % for resten av perioden
- Husleien til Alta kommune justeres årlig med kommunal deflator.
- Det er avsatt midler til nødvendige reparasjoner og vedlikehold.
- IT-kostnader; service og leieavtaler, oppgradering av datapark, lisenskostnader, fiberleie, andre kostnader.
- Telefon, bankterminal og kassasystemer; abonnement, vedlikehold og utskifting av gammelt utstyr.
- Det vil påløpe kostnader til nødvendig oppgradering av teknisk utstyr, PC'er og lignende.

- Aviser, tidsskrifter, medlemskap, kontingenter gjennomgås løpende mht. faktisk behov
- Innkjøp av litteratur til museumsbiblioteket.
- Det er lagt opp til et budsjett for midlertidige utstillinger på kr. 300.000 pr. år.
- Det vil også være noen kostnader knyttet til deltakelse i VisitAlta AS og reisemålsprosjekter.

9 Driftsbudsjett 2026-2029

RAMMEBUDSJETT FOR VERDENSARVSENTER FOR BERGKUNST - ALTA MUSEUM IKS 2026 -2029				
Driftsinntekter	2026	2027	2028	2029
Salgsinntekter	13 900 000	14 250 000	14 650 000	14 950 000
Offentlig finansiering (tilskudd), herav	18 988 629	19 640 302	20 227 608	20 570 660
Driftstilskudd, herav	11 688 629	11 882 402	12 080 050	12 281 651
Alta Kommune	3 249 539	3 314 530	3 380 820	3 448 437
Finnmark Fylkeskommune	1 754 090	1 789 172	1 824 955	1 861 454
KUD	4 685 000	4 778 700	4 874 274	4 971 759
MD	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000
Prosjekttilskudd, RA	4 395 000	4 482 900	4 572 558	4 664 009
Annen finansiering (prosjekt/ekstramidler)	2 905 000	3 275 000	3 575 000	3 625 000
Andre inntekter inkl. perodisering midler fra forrige budsjetttermin	775 000	525 000	475 000	475 000
Sum driftsinntekter	33 663 629	34 415 302	35 352 608	35 995 660
Driftskostnader	2026	2027	2028	2029
Lønn og andre personalkostnader	22 277 114	22 835 427	23 520 490	24 056 105
Varekostnader	3 055 000	3 100 000	3 185 000	3 200 000
Avskrivning	722 000	700 000	675 000	575 000
Kostnader lokaler	1 710 315	1 727 190	1 760 480	1 793 484
Inventar og utstyr	600 000	605 000	610 000	615 000
Reparasjon, vedlikehold inkl. leasing	300 000	350 000	350 000	385 000
Kjøp av eksterne tjenester (drift og prosjekt)	3 295 000	3 350 000	3 450 000	3 525 000
Kontor, telefon og porto	396 550	404 481	412 571	420 822
Reisekostnader	335 000	350 000	375 000	390 000
Salgs- og reklamekostnader	115 000	120 000	125 000	130 000
Tap på kundefordringer	5 000	5 000	5 000	5 000
Andre driftkostnader inkl. forsikring og kontingent	777 650	793 203	809 067	825 248
Sum driftskostnader	33 588 629	34 340 301	35 277 608	35 920 659
Driftsresultat	75 000	75 000	75 000	75 000

10 Investeringsbudsjett 2026-2029

Generelt om investeringstakten framover

VAM har de siste årene gjennomført en del investeringer som har blitt ansett som nødvendige for å løse vårt oppdrag på en god og hensiktsmessig måte, blant annet:

- Ny basisutstilling som viser hvordan lokale naturressurser har formet lokalsamfunnet og lagt grunnlag for menneskelig virksomhet og identitet («Ressurser og identitet»). Denne erstattet den forrige basisutstillingen som hadde stått i ca 30 år.
- Kjøp av eiendommen «Moreneveien 25» med delfinansiering fra Riksantikvaren og Troms og Finnmark fylkeskommune for å sikre verdensarvlokalteten «Storsteinen» som ligger på eiendommen.
- Opprusting av kaféen og lydanlegget som brukes ved arrangementer.
- Ombygginger av lokalene for å få flere kontorer og mer hensiktsmessige utstillingslokaler.
- Istandsetting av møterom.
- Opprusting og ominnredning av museets bibliotek.
- Kjøp av lagerseksjon for å ivareta gjenstander som har hatt veldig dårlige magasinforhold.
- Tiltak for å sikre «Olufsentunet» i form av ny adkomst og isolering/drenering/sikring av grunnmuren på hovedhuset.

Vi har disponert en del av vår opparbeidede egenkapital til disse formålene. Det har vi valgt å gjøre fordi investeringene har styrket muligheten til å ivareta vårt formål.

De siste årene har våre rammer for drift blitt strammere. Vi fikk i 2025 lavere tilskudd til arbeidet med verdensarvene enn tidligere, særlig når det gjelder Bergkunsten i Alta. Vi opplever også at kostnadene generelt øker i en høyere takt enn den offentlige finansieringen dekker inn. Dette er kommentert under kapitlet om forutsetninger for drift. Konsekvensen er at vi må være mer forsiktige med bruk av egenkapitalen, slik at vi har en økonomisk buffer for å kunne ivareta endringer og for å ha tilstrekkelig likviditet gjennom hele året. Omlegginger av utbetalingsrutiner fra det offentlige, særlig knyttet til post 79, har gjort at vi har lavere likviditet om våren enn vi ønsker. Det gjør at vi vurderer om vi må legge opp driften slik at vi opparbeider oss større overskudd de nærmeste årene for å bygge opp en likviditetsmessig buffer som ivaretar de endringene som rutineomleggingene knyttet til de offentlige finansieringene har skapt.

Basisutstillingene

I økonomiplanen har det tidligere vært synliggjort et investeringsbehov for en videreutvikling av basisutstillingene i form av en «Fase 4» i underetasjen. Det er nå gjort en faglig vurdering av dette, og konklusjonen er at det ikke vil bli utviklet en ny basisutstilling i perioden. Basisutstillinger krever mye arbeid, og det blir en ganske statisk formidling. Museet vil derfor heller arbeide med flere midlertidige utstillinger som kan rullere, og dermed vise en større bredde av historien.

Olufsentunet

VAM har overtatt store deler av gjenreisningstunet «Olufsentunet» fra Alta kommune (hovedhuset og en midlertidig bolig satt opp rett etter krigen). Vi har i tillegg kjøpt en liten tilgrensende eiendom fra Staten v/Klima- og miljødepartementet med to små bygninger (uthus og utedo). Dette utgjør nå en samlet bygningsmasse som vi ønsker å ta i bruk til formidling om gjenreisningstiden.

Det kreves ganske omfattende arbeider for å få bygningene i tilfredsstillende stand. Et foreløpig anslag viser et finansieringsbehov på ca kr. 2,5 mill for å fullføre arbeidet. Så langt er adkomsten til bygningene utbedret samt at det ble lagt isolasjon og drenert rundt muren. Før dette kunne gjennomføres, ble det gjennomført arkeologiske undersøkelser rundt bygningen under ledelse av UiT Norges arktiske universitetsmuseum. Det neste sikringstiltaket som må utføres er utbedring av taket på hovedhuset. Deretter følger utbedring av hovedhuset og de tilhørende bygningene innvendig og utvendig.

En utfordring i arbeidet med «Olufsentunet» er at det er veldig få finansieringsordninger for slike bygninger dersom de er i offentlig eie (som dette er). Det ser derfor ut til at vi må ta veldig mye av kostnadene selv for å få gjennomført prosjektet. Dette tenkes løst ved å spre arbeidet over flere år. Vi vil samtidig jobbe kontinuerlig med å søke finansiering både offentlig og privat.

Andre investeringer i planperioden

- Det vil være behov for en del utskifting og oppgradering av både IKT-utstyr, printere etc.
- Kontorer og lokaler trenger stadig vedlikehold. Det vil være særlig behov for å se på kunde-toalettene i underetasjen. Det bør også gjennomføres en oppgradering av kjøkkenet til kaféen.
- Arbeidet med ny lekeplass er igangsatt og langt på vei ferdigstilt. VAM har mottatt et tilskudd på kr. 1 mill fra Kunnskapsdepartementet til dette i Statsbudsjettet for 2024, og vi har i tillegg søkt annen finansiering til prosjektet, som ferdigstilles i 2026.
- En del systemer bør fornyes i perioden.

Investeringsplan, totalt 2026-2029				
INVESTERING	2026	2027	2028	2029
Vedlikehold og oppgradering lokaler	170 000	0	0	0
<i>Varmepumper i vestibyle (med aircondition)</i>	120 000	0	0	0
<i>Fryseskap med kjøling</i>	50 000	0	0	0
Nye lysskinner i utstilling Auditoriet og utstilling nede	0	0	125 000	250 000
Utskiftning av defekt avfukter hovedmagasin og jernrom	75 000	75 000	0	0
Ny adgangskontroll til ytterdører	0	60 000	20 000	0
Nytt kjøkken	0	300 000	100 000	0
Nye terassemøbler	0	50 000	50 000	0
Toaletter publikum inkl. stellerom	0	100 000	150 000	
Nytt bookingsystem /billettsystem (med forprosjekt)	0	0	50 000	100 000
Nytt kassesystem (med forprosjekt)	0	0	50 000	175 000
Sentralbordsystem (med forprosjekt)	0	0	50 000	150 000
Olufsentunet	400 000	75 000	75 000	
SUM	645 000	660 000	670 000	675 000
FINANSIERING				
Egenkapital	645 000	660 000	670 000	675 000
Annen finansiering/lån	0	0	0	
SUM	645 000	660 000	670 000	675 000
Årsresultat	75 000	75 000	75 000	75 000
Utgående opptjent egenkapital	14 485 113	13 900 113	13 305 113	12 705 113